

nede, hvorledes en saadan Ordning kunde stee i Samklang med deres egen Troesbekjendelse. Med Hensyn til de enkelte Vndringer til de forskjellige Paragrapher skal jeg dernæst tillade mig adskillige Bemærkninger. Det er i Dissenternes Faveur, at der hele Veien gaaes ud fra den Betragtning, at, hvad Staten her foreskriver Lov for, det er Anerkjendelsen af Ægteffabets borgerlige Gyldighed; om Dissenternes Samfund, hvert efter sin Overbeviisning, vil anerkjende den kirkelige Gyldighed af de Ægteffaber, hvorom her er Tale, er et Spørgsmaal, som neppe kan afgjøres af os her paa Rigsdagen; det maa være overladt til Dissenternes Samfund selv, hvorledes de i kirkelig Henseende ville ordne deres Ægteffab, hvorledes de ville dømme om det Forslag, som Staten opstiller, og de Love, den vedtager om Ægteffabets Regulering. Det vil dernæst sees, at de afvigende Troessamfund her igjennem Vndringsforslagene ere betegnede som bestaaende Troessamfund, saaledes navnlig i første Paragraph, og det er vel overlagt fra min Side, at jeg har brugt Ordet „bestaaende“ og ikke „anerkjendt“. Der er i Grundlovens § 81 indrømmet Dissenter Ret til at forene sig i Samfund og dyrke Gud paa den Maade, som bedst stemmer overeens med deres Overbeviisning, men der er tilføjet, at Staten skal have Tilsyn, at Intet læres eller foretages, som strider mod Sædelighed eller den borgerlige Orden. Det er altsaa efter Grundloven en Ret for Dissenterne i Danmark at forene sig i Religionsamfund til offentlig Gudsdyrkelse, til Indrettelse af en Kirkefællesk og Kirkeorden; men Staten har ligeoverfor denne Dissenternes Ret en Tilsyns pligt, og Staten har ikke blot en Tilsyns ret til at overholde og efterforske, om de forskjellige Troessamfunds Lærdomme og Skikke passe med den borgerlige Orden, men Tilsyns retten for Staten er en Tilsyns pligt, det er Pligt for Staten at føre et saadant Opsyn over de afvigende Troessamfund, og altsaa vil Forholdet stille sig saaledes, at enten danner der sig Religionsamfund, hvis Lærdomme og øvrige Skikke krænke Sædelighed og borgerlig Orden, og saa bør Staten ikke taale dem, og Staten kan ikke taale dem, fordi den derved vilde give de øvrige Statsbor-

gere Forargelse, eller ogsaa Religionsamfund, som stemme med Sædelighedens Fordringer og den borgerlige Orden i Staten, og saa kan Staten ikke nægte dem deres Bestaaen som Samfund. Jeg troer derfor, at det vil være et med vor nuværende Tilstand mere stemmende Udtryk, at kalde dem „bestaaende“ Troessamfund, hvori der er givet dette, at Samfundet skal have tilvundet sig en Bestaaen, skal være fremtraadt med en bestemt Samfundsorden, skal have henvendt sig til Staten for at faae denne Samfundsorden autoriseret, og først da kan der være Tale om at nyde Religionsfrihed, og Individet kan ikke fordrø Troessfrihed for sig, naar han ikke indenfor det Troessamfund, hvortil han bekjender sig, overholder den kirkelige Orden, som Staten har anerkjendt for gyldig. Derfor det skulde synes, at jeg i § 1 er gaaet for vidt i Friheds Indrømmelse (Grundtvig: Na!), idet der er tilføjet, at Ægteffabet ogsaa skal anerkjendes af Staten som borgerlig gyldigt, selv der, hvor det i Troessamfundet er indgaaet uden nogen kirkelig Handling og blot indgaaet „paa den i Troessamfundet vedtagne Maade“, saa skal jeg ikke her gaae dybt ind paa det Spørgsmaal, som maatte ligge nærmest, nemlig om Ægteffabets Væsen, men kun henvise til, hvad der skeer i andre Lande. Jeg vil kun minde om, at i England og Amerika har man aldrig forlangt af Dvækerne, at de skulde lade sig vie, enten af Folketkirkens Præster eller hos den borgerlige Dyrighed, men man har altid ladet de Ægteffaber være gyldige, som Dvækerne have indgaaet i deres egen Menighed, og dog have Dvækerne, som bekjendt, ingen Præster og ikke nogen kirkelig Biesse til at slutte deres Ægteffaber; men man vilde ganske vist i England have klaget over Religionsvang, dersom man vilde have fordret, at Dvækerne skulde lade deres Ægteffaber stifte og indvie hos f. Ex. Høikirkens Præster. — Den Garanti, som Staten kan fordrø, for at de borgerlige Love blive overholdte ved Ægteffabets Stiftelse, den er givet i § 2, hvor der er opstillet bestemte Personer, til hvilke Staten vil have at kunne holde sig, og som ville have at faae Staten til Ansvar for, at de borgerlige Lovgivningsfor-